

Nasjonalt geodataråd – referat fra møtet 13.februar 2018

Møtet fant sted hos Kartverket Oslo, Storgata 33A, Oslo – kl. 9.30 - 15

Tilstede:

Alvhild Hedstein (rådets leder), Anne Cathrine Frøstrup (Kartverket), Roar Skålin (Meteorologisk institutt), Bjørn Bjørnstad (Miljødirektoratet), Geir Hansen (Geodata), Jørn Rolfsen (Landbruksdirektoratet), Mona Høiås Sæther (Trondheim kommune og Geoforum), Christine Korme (Abelia), Tore Brenden (FMGT), Harald Danielsen (Arendal kommune), Ellen de Vibe (Oslo kommune, PBE), Per Brekke (DSB)

Forfall: Gyda Grendstad (Statens vegvesen), Morten Smelror (NGU), Kirsti Slotsvik (Kystverket)

Fra Kartverket (sekretariat): Erik Perstuen, Kåre Kyrkjeeide og Sissel Skovly

Gjester: Harald Fardal, DSB (Sak 02/2018), Morten Lie, DiBK (Sak 05/2018 og 06/2018) og Lars Elsrud (sak 05/2018 og 06/2018).

Velkommen

Rådets leder ønsket to nye medlemmer velkommen; Roar Skålin, Meteorologisk institutt erstatter Jens Sunde (pensjonist) og Per Brekke, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) erstatter Jon Lea (pensjonist). Det ble også opplyst at Kirsti Slotsvik, Kystverket, har meldt fra at hun trer ut av Rådet ifm at hun skifter stilling til direktør for Jernbanedirektoratet. Tore Brenden, FMGT, trer også ut av Rådet ifm at han skifter stilling. KMD er orientert om dette og finner erstattere.

Sak 01/2018 Referat fra forrige møte (14.november 2017)

Referat ble godkjent med mindre korrigeringer. Revidert referat sendes ut og legges i prosjektnettet.

Under sak 23/2017 Geodatastrategi, ble det vedtatt at rådet skulle sende svar på brevet fra KMD med et ønske om videre behandling . I etterkant av møtet har rådets leder hatt dialog med KMD og ville avvente brevet til KMD da forslaget til nasjonal geodatastrategi trolig skulle bli sendt på høring. Strategien er nå på interdepartemental høring. Det er derfor ikke aktuelt å sende noe brev.

Sak 02/2018 Informasjonssikkerhet – Digital sårbarhet

Harald Fardal, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap

Se presentasjon «Nasjonal geodataråd_14112017_Fardal» og bakgrunnsnotatet

Presentasjonen kort oppsummert:

Nasjonal strategi for informasjonssikkerhet ble lagt fram i 2012. Strategiens handlingsplan for 2015-2017 retter seg mot statsforvaltningen og legger strategiske prioriteringer i arbeidet med informasjonssikkerhet. DSB og NSM har koordinerende ansvar for IKT-sikkerhet i Norge og ansvaret strekker seg både utenfor og innenfor sikkerhetsloven.

I 2015 utarbeidet «Lysneutvalget» en digital sårbarhetsrapport (NOU 2015:3) som foreslår flere tiltak for å styrke beredskapen og redusere den digitale sårbarheten i samfunnet. Redusere kritikaliteten av Telenors kjerneinfrastruktur er en av de viktigste anbefalingene i rapporten. I statsbudsjettet ligger det nå penger til et prøveprosjekt.

Videre kom det i 2017 en stortingsmelding (Meld.St.38 – IKT-sikkerhet) som en oppfølging av NOU-rapporten. Den gir en status på myndighetenes oppfølging av anbefalingene i rapporten. Stortingsmeldingen gir et viktig signal om et økt ambisjonsnivå på dette området.

Utfordringene ved IKT-sikkerhet knytter seg til digitale verdikjeder som går på tvers av land, sektorer og virksomheter. Det er viktig at alle tar sin del av ansvaret og at det samarbeides på tvers. Fire områder trekkes fram i stortingsmeldingen som særlig betydningsfulle:

- Forebyggende sikkerhet
- Avdekke og håndtere digitale angrep
- IKT-sikkerhetskompetanse
- Kritisk IKT-infrastruktur

Norge er mer digitalisert og har høyere oppetid enn de fleste land vi kan sammenligne oss med. Men en lovendring må til for å sette krav om oppetid og redundans. Den mest vanlige årsaken til at systemer går ned er vær og fingertrøbbel.

Kommentarer/spørsmål fra Rådet:

- Kompetanse på IKT-sikkerhet er en lenge varslet «krise». Vi trenger økt utdanningskapasitet. Samtidig er det ikke bare å bevilge penger til universitetene. Det vil tappe miljøene for viktige ressurser som burde brukes i arbeidet med IKT-sikkerhet.
- Den generelle bevisstheten må heves hos folk flest og det må ikke fokusere på frykt. Samtidig er det en utfordring at folk ikke vet hvilke verdier som settes på spill og hva de bør bekymre seg for.
- Risikoakseptene er viktig å avklare. Bevissthet på hvor høy risiko vi er villig til å ta.
- Trenger vi en CERT (Computer Response Team) for kommunesektoren?
- For statlige/kommunale etater er IKT-sikkerhet ressurskrevende. Kommunene opplever en tilnærmet monopolsituasjon på leverandørsiden av IT-sikkerhetsløsninger, og mener konkurransesituasjonen bør vurderes.

Geodatarådet takket for god presentasjon av status for arbeidet med digital sårbarhet. Dette området vil få stor betydning framover – blant annet som tiltaksområde under nasjonal geodatastrategi.

Sak 03/2018 Anbefaling om kartleggingsstrategier

Bjørn Bjørnstad, Miljødirektoratet

Se presentasjon «Sak 03-2018 geodataråd-130218-øg-Bjørnstad» og bakgrunnsnotat

Presentasjonen kort oppsummert:

Dette er en oppfølging av sak 19/2017. Det oppleves at det fra tid til annen og fra ulike departementer bevilges forholdsvis mye penger til kartleggingsprogrammer som har gode mål og hensikter. Det er bra, men det stilles likevel spørsmål ved om midlene kunne vært bedre utnyttet hvis det foreligger en kartleggingsstrategi som i større grad samordner programmer hvor det inngår større kartleggingsaktiviteter.

Kommentarer/spørsmål fra Rådet:

- Nasjonal geodatastrategi og handlingsplanen bør ivareta dette som et eget tiltak.
- Kravet i programmene er ofte at det skal etableres sluttbrukerløsning for å gi tilgang til informasjon og data. Her bør det i tillegg til sektorielle sluttbrukerløsninger også utarbeides en publiseringsplan som sikrer tilgang til relevant informasjon som enkelt lar seg anvende på tvers av sektorene.
- Den enkleste måten for kommunen å ta i bruk data som er resultat av kartleggingsprogrammer er standardiserte og tilgjengelige tjenester – ikke data som må lastes ned fra portaler.
- En kartleggingsstrategi bør i større grad hensynta pressområder og da bør det gjøres interesseavklaringer i planleggingsfasen

Geodatarådet diskuterte hvordan det kan påvirke framtidige kartleggingsstrategier, og takket Bjørn for nyttig og god presentasjon.

Vedtak:

Nasjonalt geodataråd mener det bør utarbeides noen felles føringer basert på beste praksis når slike satsinger er aktuelle. Rådets leder avklarer med KMD om hvordan anbefalinger på dette området bør legges fram fra rådet. Saken følges også opp i forbindelse med handlingsplan for geodatastrategien.

Sak 04/2018 Geonorge

Erik Perstuen, Kartverket

Se presentasjon «Sak 04-2018 Geonorge-analyse-Perstuen» og bakgrunnsnotatet

Presentasjonen kort oppsummert:

Det ble gjort en gjennomgang av Georges hovedmoduler og hvilke muligheter de gir både til dataeiere som tilgjengeliggjør sine data i Geonorge og brukere som skal hente ut data og informasjon fra Geonorge. I høst ble det gjennomført flere analyser og brukerundersøkelser for å kartlegge bruk av Geonorge. En statistikkmodul for å registrere nedlastinger av data og bruk av tjenester er også utviklet i Geonorge. I tillegg utførte Norconsult høsten 2017 en DOK egnethetsanalyse på oppdrag fra Kartverket, som også kartla DOK-dataenes tilgjengelighet i Geonorge.

All statistikk og analyser viser en sterkt økende bruk av Geonorge. Dette gjelder både det som legges inn av metadata, data og tjenester og det som brukere henter ut. DOK egnethetsanalyse påpeker

allikevel at det fortsatt er en vei å gå for at flere av disse kjernedataene er standardiserte og tilgjengelig iht krav. Analysen påpeker også et stort gap mellom dataenes innholdskvalitet og bruksbehovet hos kommunene. Kartverket har i årets tildelingsbrev fått i oppdrag å utarbeide en plan i samarbeid med dataeiere og leverandører med tiltak for bedre tilrettelegging og forvaltning av datainnhold for disse prprioriterte DOK-dataene og –tjenester.

Det er i tidligere rådsmøter stilt spørsmål ved de største dataeierens tilgjengeliggjøring av data gjennom egne nedlastingsløsninger, der de alternativt kunne brukt distribusjonsmetodene som foreligger i Geonorge i dag. NGU har i løpet av 2017 lagt ned mye ressurser på å tilrettelegge for Georges nedlastings-API i egne systemer og vil i løpet av våren tilby nedlasting av data i Geonorge hentet fra NGUs egne databaser. NIBIO og Miljødirektoratet er positive til resultatet og vurderer å gjøre tilsvarende.

Kommentarer/spørsmål fra Rådet:

- Det stilles spørsmål ved om DOK-data som ikke tilfredsstiller kravene i det hele tatt skal synliggjøres i DOK-registrene i Geonorge. Det bør være strengere krav til publisering.
- Dataenes innholdskvalitet underkommuniseres til brukerne samtidig som kommunene pålegges å bruke disse dataene i juridiske beslutninger. Det må gjøres flere «manuelle» vurderinger av bruk av dataene og de er pr i dag ikke gode nok for digitale brukerløsninger
- Skal de definerte DOK-dataene faktisk brukes til arealplan- og byggesak, må KMD være mye strengere i forhold til både innholdskvalitet og teknisk kvalitet. Geonorge bør i større grad synliggjøre dårlig innholdskvalitet.
- Ytterligere spesifisering av lover og forskrifter er ikke løsningen på strengere regime. Dagens regler og krav må heller håndheves strengere og gjerne understrekes i rundskriv og styringssignaler til forvaltningen

Geodatarådet fikk presentert en kortfattet status for bruken av Geonorge og noen konklusjoner fra egnethetsvurderingen knyttet til tilgangen til DOK via Geonorge. Videre noen aktuelle tiltak for å sikre brukerfokus i arbeidet med Geonorge og gjennomføring av gevinstrealisering.

Vedtak:

Nasjonalt geodataråd ber KMD tydeliggjøre kravene til at alle etater skal dele sine geodata på en fullverdig måte gjennom Geonorge. Basert på brukererfaringene for det offentlige kartgrunnet (DOK) bør KMD gjennomgå rutiner og krav for tilgjengeliggjøring, oppfølging og bruk av datasett som inngår i DOK.

Nasjonalt geodataråd ber Kartverket etablere et samarbeid med et utvalg involverte etater om å utarbeide en plan for gevinstrealisering for Geonorge.

Sak 05/2018 Matrikkelen - kvalitetsutfordringer

Mona Høiås Sæther, Trondheim kommune

Se presentasjon «Sak 05-2018 Kvalitetsutfordringer i Matrikkelen-Sæther» og eget notat om saken

Presentasjonen kort oppsummert:

Matrikkelens formål og hensikt er å sikre et *ensartet og pålitelig* register over alle faste eiendommer i landet. Matrikkelen skal inneholde opplysninger som er nødvendig for *planlegging, utbygging, bruk og vern* av fast eiendom.

Det oppleves at Matrikkelen har en stor utfordring knyttet til kvalitet og fullstendighet. Den er heller ikke bygd for dagens komplekse bygg og eiendommer - som en følge av «kampen om arealer». Spesielt her nevnes at den ikke gir mulighet til å registrere igangsettings- /brukstillatelse mer enn én gang, ikke mulighet til å registrere volumeiendommer og ikke mulighet til å gi et bygg bruksformål pr etasje.

Det er helt avgjørende at korrekt og oppdatert informasjon foreligger for å gjennomføre god kvalitet på saksbehandling og sikre rettsikkerheten til den enkelte. Det er en utfordring i dag og krever for mange manuelle prosesser. En oppdatert og dynamisk matrikkel vil kunne gi en enorm gevinstrealisering. Men det må bevilges penger til et kvalitetsløft og ikke minst et harmonisert lovverk som også tilpasses en verden i 3D. Kommunenes deltakelse i dette arbeidet er helt sentral for å sikre nødvendig datakvalitet, system og lovverk.

Kommentarer/spørsmål fra Rådet:

- Plan- og byggesak er det som er mest modent for digitalisering, men synliggjør også dårlig kvalitet på data. Det står om store verdier!
- Kartverket bør lede et forseringsprosjekt, men ta med både kommuner og næringslivet
- Dette er like viktig for privat sektor som for kommunesektoren

Kommentar fra Lars Elsrud – avdelingsdirektør for Matrikkel og stedsnavn i Eiendomsdivisjonen i Kartverket:

- Kvalitet er behørlig kommentert i høringen av matrikkelloven. Men flere initiativ er allerede i gang. Kartverket har opprettet egen seksjon som skal føre matrikkel for kommuner som ikke kan føre alle saker selv.
- Det arbeides med en bygningsstrategi som snart kommer på høring.

Geodatarådet takket Mona for nyttig og god presentasjon.

Vedtak:

- **Nasjonalt geodataråd ber KMD prioritere satsing på nødvendig kvalitetsforbedring både av matrikkelens datagrunnlag og matrikkelen som system, slik at det bedre kan støtte opp om digitalisering av kommunens plan- og byggesakstjenester.**
- **Nasjonalt geodataråd understreker viktigheten av at kommunene deltar som sentral medspiller i utviklingsarbeidet**
- **Nasjonalt geodataråd ber KMD prioritere gjennomgang av PBL, matrikkelloven og eierseksjonsloven for å sikre et mest mulig harmonisert lovverk.**
- **Storkommunegruppa sender Kartverket et notat som beskriver utfordringer og behov som underlag til framtidige budsjettprosesser og prioriteringer.**

Sak 06/2018 GeoLett – lett tilgang til data

Morten Lie, Direktoratet for byggkvalitet

Se presentasjon «Sak 06-2018 InnleggGeodatarad-Morten Lie» og bakgrunnsnotat

Presentasjonen kort oppsummert:

Det er en kjennsgjerning at informasjonsutveksling i byggesaksprosesser er krevende. DiBKs visjon for framtidens digitale byggesektor er at alt skal være brukerrettet, selvbetjent og basert på samhandling. Prinsippet som legges til grunn for utvikling av løsninger er å tenke stort, men starte i det små. DiBK har i dag flere veivisere som hjelper brukeren til å avklare hva det må søkes byggetillatelse om, men ingen digital løsning som hjelper til i resten av prosessen.

Det er gjennomført flere satsinger i samarbeid med Kartverket, KS og SSB. eByggesak og ePlansak er saksbehandlingssystemer for kommunene som et resultat av dette. Privat sektor kan søke om tjenestekonsesjon for å leverer løsninger for implementering av disse systemene i kommunenes saksbehandlingssystemer.

GeoLett-prosjektets mål er å tilrettelegge sentrale grunndata for digital bruk med særlig vekt på plan- og byggesaksbehandling. Dette innebærer at sentrale data må kvalitetsheves og realiseres tjenestebasert. Dette er sentrale aktiviteter i prosjektet hvor matrikkelen pekes på som den viktigste komponenten. Potensielle kilder for å oppdatere matrikkelen vil bli vurdert i prosjektet, og det er et antall aktuelle kilder som bør vurderes benyttet. Tilgang til sektordata skal selvbetjenes gjennom Geonorge.

Kommentarer/spørsmål fra Rådet:

- Det er viktig å veivise i regelverket, men enda viktigere å forenkle regelverket
- Brukerrettede løsninger må ha enkel ordbruk, være intuitiv og forståelig

Geodatarådet fikk presentert bakgrunn og status for arbeidet med GeoLett, og takket Morten Lie for svært oppløftende og god presentasjon.

Sak 07/2018 Nasjonal geodatastrategi

Erik Perstuen, Kartverket

Se presentasjon «Sak 07-2018 handlingsplan_ versjon130218-Kyrkjeide» og bakgrunnsnotat

Presentasjonen kort oppsummert:

Det ble gjennomgått hvordan handlingsplanen tenkes bygd opp. Det er gjennomført møte med privat sektor for innspill til planen og offentlige aktuelle aktører har fått muligheten til å gi innspill helt siden i høst. Handlingsplanen skal sendes ut på høring ca 15. april med høringsfrist 14. mai. Handlingsplanen vil bli overlevert til KMD 25. juni.

Kommentarer/spørsmål fra Rådet:

- Handlingsplanen tegner seg til å bli omfattende. Det er viktig at den da blir konkret i beskrivelsen av tiltakene og at omfanget blir realistisk.
- Planen er imponerende grundig og ambisiøs. Bedre det enn at den er «trygt gjennomførbar»

Geodatarådet fikk presentert status for arbeidet med handlingsplanen og alle medlemmer inviteres til å komme med innspill fram til neste møte, der handlingsplanen blir et hovedtema.

Sak 08/2018 – Neste møte og eventuelt

Neste møte er **15. mai kl 9.30-15** på Kartverket Oslo

Prioriterte saker på neste møte:

- Nasjonal geodatastrategi - handlingsplanen
- Oppfølging av klimaendringer og klimatilpasninger
- Endringer i matrikkelloven
- *Kontakt mellom digitaliseringsrådet og nasjonalt geodataråd*